De Herauw

Orgaan van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—60, te Amsterdam.**
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 10 Augustus 1919. N°. 2168.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.50** bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **7.20** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.15.
Advertentiën: van 1 tot 5 regels *f* **1.30**, met in begrip van bewijsnummer, voor elken regel meer *f* -.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* -.12 per regel.

„Kiest u heden, wien gij dienen zult".

> Doch zoo het kwaad is in uwe ooren, den Heere te dienen, kiest u heden, wien ge dienen zult, hetzij de goden, welke uwe vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, gediend hebben, of de goden der A'morietea, in welker land ge woont; maar aangaande mij, en mijn huis, wij zullen den Heere dienen.
> Jozua XXIV : 15.

Tot diep in de ziel moest dit doordringende woord van Jozua het in de woestijn omdolend Israel aangrijpen. Israel moest nu kiezen. Het ook nu reeds weer afgedoolde volk kon en mocht niet bevangen blijven in de slingeringen des geestes, waarin het eerst in Egypte, straks in het land Gods, en nu weer in de woestijn bevangen was. Aan dat telkens aarzelen, aan dat gestadig op en neder glijden tusschen Jehovah en het Gouden Kalf, moest nu eens en voor goed een einde komen. Jehovah bleef zijn hulp en reddende genade ook aan het afgedoolde volk aanbieden. Doch dan moest het nu ook tot een besliste en beslissende keuze komen. Tot een keuze niet voor een enkel jaar, maar tot een keuze die voor Israels toekomst kon beslissen. Koos het voor God, en wilde het de belofte voor zich verwezenlijkt zien, die door Mozes en Aaron van Godswege was toegezegd, dan kon en mocht het ook niet in een telkens kantelende onzekerheid blijven hangen. Er moest dan nu gekozen of gedeeld worden. Het moest dan, niet eerst later, maar nu reeds tot besliste keuze komen. Alle volk buiten Israel was in de meest drieste afgoderij verzonken, en Israel alleen was door den Almachtige geroepen, om eens in den Messias de redding te doen doorbreken. Doch dan moest er ook een besliste keuze worden gedaan. De kinderen Israels moesten dan niet eenerzijds in hun midden den Tabernakel van Jehovah omdragen, om daarnaast en daarom heen gestadig uit te glijden en zich van hun God te vervreemden. Er moest aan al dit booze weifelen een einde komen. Twee wegen lagen voor Israel open. De ééne was de weg der heilige roeping, om zich van de overige volken af te zonderen, en als geheel afgezonderd volk den dienst van Jehovah te aanvaarden, maar om dan ook in dien heiligen dienst van Jehovah gehoorzamelijk en als in rechte lijn door te gaan. En kon Israel hiertoe niet besluiten, dan stiet 't zelf zijn heilige roeping van zich af, dan viel en zonk het terug onder den kring der afgodische volken, en kon Jozua zijn leider en aanvoerder niet meer zijn.

Wat Jozua daarom vóór alle dingen van zijn volk vraagt, is dat Israel tot beslissende, tot afdoende keuze zal komen. »Kiest u heden", zoo roept hij het volk toe. Stel uw beslissende, uw afdoende, en heel uw toekomst beheerschende keuze niet langer uit. Dat altoos hangen blijven staat met u zelf wurgen gelijk. Ge kunt niet half Jehova en voor de andere helft, den afgod naloopen. Het geldt hier een volstrekte tegenstelling. Israel is door zijn God afgezonderd van alle overige volkeren. Israel is door Jehova geheiligd, reeds van Mozes dagen af, om niet met de overige volken zich te vereenzelvigen, maar lijnrecht tegen hen over te staan. Het moest op een volstrekte tegenstelling uitloopen. Eenerzijds alle overige en dan afgodische volken, en daartegenover eeniglijk het nakroost der Hebreën. Aan Israel was de belofte der genade toegewezen. Alleen aan Israel kon de aloude belofte vervuld worden. En alleen van Israel kon de zegen, kon de redding die in die belofte school, over geheel het menschelijk geslacht uitgaan. Het woord eens tot Abraham gesproken: »In u zullen alle de volken der aarde gezegend worden", was een belofte Gods *aan de menschheid.* Doch juist daarom hing er dan ook alles aan, dat Israel nu kiezen zou wie 't dienen wilde, hetzij de goden, die hun afgodische vaderen van ouds gediend hadden, hetzij den Heere die hen uitgered en verlost had.

Wat hierbij zoo griefde, was de onbeslistheid en de hinderlijke aarzeling, waarmee men onder het volk van Israel telkens op nieuw voor die alles beslissende keuze stond. Toegegeven bleef, dat er in wat te gebeuren stond tweeërlei levensrichting zich openbaren en voortzetten zou. De overige volken zouden ook op hun manier een Godsvereering zoeken, maar die Godsvereering der overige volken zou op loutere afgoderij neerkomen, en alleen en eeniglijk de getrouwen onder Israel zouden de projectie van den Messias kunnen voortplanten, om ten slotte uit Israel het heil en de redding voor alle volkeren te doen doorbreken. Wat Jozua daarom van zijn volk verlangt, is, dat Israel tot besliste keuze zal komen. Eens en voorgoed moest nu die altoos terugkeerende aarzeling en onzekerheid worden afgelegd. Alleen in stellige, vaste keuze kon zich beslissing aandienen en het is die stellige beslissing die Jozua nu aan zijn volk ontlokken wil.

Doch juist daarbij bleef het dan ook schorten en haperen. Er is een spreekwoord dat de barre neiging verfoeit om van twee walletjes te blijven eten, en het was dit schier ongeneeslijke kwaad, dat ook in Israel nog altoos voortkroop en voortsloop, en het is aan dàt kwaad dat Jozua in dit plechtig oogenblik een einde wil maken. Er moest nu gedeeld en gekozen worden. Of men achter Jehova volgen wilde, aan ieder zelf de keuze, doch dan moest zij ook niet half doorgaan, en voor de andere helft nog schijnbaar aan Jehova blijven vasthouden. Dat eindeloos aarzelen en half om half gaan is wat de eere van Jehova op de grievendste wijze beleedigt. Kiest ge niet *voor* God, kiest dan openlijk *tegen* God, en laat een ieder 't dan niet alleen aan u merken, maar ook door uw stellige verklaring vernemen, dat ge met de volken afdoolt, en uw God, uw Jehova, den God uwer vaderen hebt verzaakt.

Vreest ge Jehova, dient Hem dan ook »in oprechtheid en in waarheid", aldus was de betuiging die Jozua, eer zijn einde intrad tot zijn volk deed uitgaan, maar doet dan ook weg de afgoden, die uw vaderen gediend hebben. Tast dan door en treedt dan met beslistheid op. Weer dan alle afgodische neiging van uw volk af. Komt er dan voor uit, dat ge tot Gods uitverkoren volk behoort, en alleen met dat verkoren volk wilt strijden en optrekken, om de eere uws Gods te handhaven en eens de redding van den Messias te doen doorbreken. Wat ik daarentegen verfoei, zegt Jozua, is dat ge half om half God en de wereld naloopt. Kiest ge voor God, dan moet ge u ook geheel met al uw gaven en talenten, met al uw bezit en uw mogendheid, met al de inspanning van uw krachten duurzaam aan de zake van Gods Koninkrijk toewijden. Uw schijnbaar voor God kiezen, en toch feitelijk in de wereld blijven verzinken, is niet anders dan uw smadelijke levenskeuze verlengen. Ge wilt u dan de eere toeeigenen van tot Gods volk te behooren, en toch inmiddels u aan den dienst der wereld toewijden. Het is en blijft dan een half om half. In den schijn nog vroom, geeft ge het toch feitelijk in uw hart aan de wereld gewonnen. En al naar de feiten van het leven u aantrekken of afstooten, geeft ge u dan de ééne maal aan de zake Gods over, en een andermaal volgt ge dan het lokaas der wereld.

Daarmee nu, zoo betuigt Jozua hen, werpt ge uw eigen eere en de eere uws Gods weg. Het faalt u dan aan vastheid van wil, aan algeheele toewijding en cordaatheid. Een geestelijke lafheid bant dan de durf en de kloekheid uit uw ziel weg, en terwijl ge uw God hoont en vergeet, ondermijnt ge uw eeuwige toekomst.

En vraagt ge nu, of Jozua zijn volk dan opzettelijk wil aansporen, om als 't in zijn toewijding aan zijn God te kort schoot, zich met te krachtiger wilsbederf aan de zonde der wereld over te geven, dan dringt blijkbaar de hooge ernst van Jozua's woord nog niet tot uw ziel door. Het is de halfheid, de onoprechtheid, de dubbelhartigheid, waar Jozua zijn ernstig vermaan tegen richt. Die volken van Israel, die al naar 't geviel, beurtelings in den Tabernakel mee opgingen, en dan toch weer op de bergtoppen voor de afgodsbeelden neerknielden, waren aarzelende, halfslachtige en oppervlakkige geesten, die toch eigenlijk met het heilige een oneerlijk spel dreven. Ze gevoelden en beleden den ernst niet van de Godsvereering, van de offerande en van 't gebed. Ze deden aan dit alles mede, zonder er hun wil op te zetten. Ze lieten zich in hun onnadenkendheid en halfslachtigheid door anderen meetrekken, de ééne maal meer naar den kant der wereld, en een ander maal dan weer, als bij uitzondering, hun ziel en zinnen naar het heilige toeneigend. En het is nu dit schuldige zweven en dobberen, dat Jozua boven alles verfoeit en afkeurt, omdat er alle ernst in ontbreekt. Als een moeder haar kind voor den Moloch offerde, was 't een schandelijke daad, waarop Gods oordeel volgen moest, doch er sprak zich dan toch in uit, dat men in oprechtheid den Molochdienst was toegedaan. Er sprak karakter, er sprak beslistheid van keuze uit. En dit nu juist ontbrak, en ontbreekt ook dusver nog zoo gedurig bij die velen, die dan ja wel voor de eere Gods zich verklaren, maar nooit doortasten, mee de psalm tot Gods eere inzetten, maar zonder dat hun hart er in mee jubelt. Oppervlakkigheid en valsche schijn vervangt dan wat den ernst van het gebed vraagt. En daartegen nu gaat dit aangrijpend woord van Jozua met zoo heiligen ernst in: Wie zich aldus in zijn dienst van God aanstelt, leeft er niet in, maar veroordeelt geheel zijn persoon en zijn houding door de valschheid van zijn schijn.

Dr. A. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer J. H. B. te Dokkum *f* 4.

Dringend verzoeken wij aan den nood onzer scholen te willen gedenken.

Kootwijk. Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Voor Kinderen.

Schijn bedriegt.

Ten tijde der kruistochten trokken velen uit Europa naar het verre Oosten, om daar op een of andere wijs hun geluk te beproeven.

Kort na de inneming van Jerusalem door de kruisvaarders onder Godfried van Boullion ging een zeker koopman uit Vlaanderen, Willemse geheeten, naar het Heilige land. Hij wilde daar de zoo genaamde heilige plaatsen bezoeken, zooals het graf van Christus, Gethsemané en andere. Tevens hoopte hij koopmanschap te drijven en groote winst te behalen.

Hij nam afscheid van zijn vrienden en betrekkingen, ging op reis en bleef jaren uit. Menigeen vreesde, dat hij nooit weerom zou komen, gelijk zoo vaak gebeurde met degenen die naar Palestina gingen.

Doch Willemse kwam wel terug. Plotseling verspreidde zich het gerucht van zijn wederkeer. Het bleek waar te zijn en ook dat hij schatten had meegebracht en rijke geschenken voor zijn betrekkingen en vrienden. Kort daarna gaf Willemse een groot feest om zijn terugkeer te vieren. Velen waren genoodigd en allen kwamen.

Onder hen bevond zich ook een jongmensch, Wouter geheeten, die een neef was van den koopman en die bij dezen zeer bemind was gelijk ieder wiat. Men verwachtte dan ook, dat als de koopman geschenken uitdeelde Wouter het best zou bedacht worden.

Toen de maaltijd geëindigd was, wendde Willemse zich tot de aanzittende gasten en sprak:

»Lieve vrienden het heeft Gode behaagd mij veilig te doen wederkeeren uit een onveilig land. Ook heeft Hij mijn handel daar rijkelijk gezegend. „Een gedachtenis daaraan wil ik elk uwer vereeren. Zie hier!"

Hij nam nu uit een grooten koffer een aantal kostbaarheden, goud, zilver en edelgesteenten, en deelde die onder de aanwezigen rond.

Doch toen hij bij zijn neef Wouter kwam, haalde hij uit zijn zak een wit toegevouwen papiertje, en reikte het hem over terwijl hij sprak:

»Zie maar eens of het u bevalt«.

Nieuwsgierig maakte Wouter het papiertje open, verwachtende iets prachtigs te zullen zien. Maar o wee, er lagen slechts eenige donker gekleurde zaadjes in. De jonge man keek bitter teleurgesteld en ook de andere gasten verbaasden zich. Hoe kon de rijke oom zijn neef zoo behandelen, dien hij nog al heette zoo lief te hebben!

Maar toen Wouter thuis kwam begon hij na te denken. Oom kon onmogelijk hebben bedoeld hem met iets waardeloos af te schepen. Maar wat beduidden die zaadjes dan? Hij dacht verder en sprak er over met een ouden vriend, die van de zaak gehoord had. Deze nu zei:

»Ik heb een vermoeden. Gij moet die zaadjes zaaien en zien wat er van komt.«

Wouter volgde dezen raad en zie eenige maanden later kwamen er plantjes uit den grond, die straks mooie bloesems droegen, en later kleine hoekige zaadjes voortbrachten in grooten getale. Een volgend jaar kon hij reeds een heel stuk land bezaaien en het tweede jaar een ganschen akker. Deze leverde een voortreffelijk soort graan of koren, dat uitnemend smaakte en voor veel geld was te verkoopen.

Eens kreeg Wouter bezoek van den rijken oom, dien hij alles vertelde.

»Dat voorzag ik wel« zei Willemse. »Gij dacht dat ik u misdeelde, maar dat was mis. Ik bracht u enkele zaadjes met moeite verkregen, van het Oostersche koren dat hier onbekend is. Door het uit te zaaien wordt gij elk jaar rijker en verricht een goed werk. Juist u heb ik bevoorrecht boven allen. De tijd zal het nog beter leeren.«

Dit is uitgekomen. Het Oostersche koren was niet anders dan wat wij thans boekweit noemen. In het Fransch heet het nog Saraceensch koren, dat is, koren uit het Oosten.

Gelijk Wouter, zoo gaat het ook ons met veel goede gaven Gods. Wij stellen ze niet op prijs omdat wij niet inzien hoe groot en heerlijk ze zijn. Dat leert ons dan de uitkomst. Mocht het ook zijn dan Gode de eer te geven!

Zomertijd.

Nu is de Zomer in het land
En toont ons 's Heeren zegen,
De gaven, uit Zijn milde hand,
Ouwaard, zoo mild verkregen.

Nu staan de boomen in hun dosch,
De lieve bloemen kleuren;
Het vee gaat grazen in de wei
Vervuld van zomergeuren.

De voog'len tieren in de lucht,
De visschen in de stroomen,
O, schoone, rijke zomertijd,
Dien blij wij zagen komen.

Maar ach, die zomer duurt maar kort;
Straks is al 't schoon verdwenen.
Een jaar waarin 't geen winter wordt
Is hier nog niet verschenen.

O heerlijk, hemelsch Paradijs,
Dat winter kent noch nachten.
Bereid ons, Heere, voor dat land
In stil, geloovig wachten.

Gepast antwoord.

Onlangs is gesproken over Ali, den derden opvolger of Khalif na Mohamed. Hij was, als bekend is, een zeer scherpzinnig man.

Eens kwam tot hem iemand die zeide:

»Ik heb gedroomd, dat mijn buurman mij wil dooden. Zult hij hem daarvoor niet straffen o Khalif?"

»Zeker" antwoordde Ali. »Plaats uw buurman in de zon. Neem dan uw stok en sla zijn schaduw."

HOOGENBIRK.

Buitenland.

Frankrijk. Benoeming van bisschoppen voor Elsasz en Lotharingen.

De beide Roomsche bisschoppen van Elsasz-Lotharingen die hun residentie te Straatsburg en Metz hadden, moesten op bevel van de Fransche regeering het land verlaten.

Nu is het haast niet te gelooven, dat de Fransche regeering voor deze kerkvorsten twee nieuwe bisschoppen benoemd heeft, en dit in overleg of in samenwerking met den paus. Wie had dit van de anti-clericale regeering van Frankrijk ooit kunnen denken? De radicale mannen die in Frankrijk aan het roer zijn, hebben zich op het standpunt geplaatst, dat de kerkelijke belangen van de heroverde provincien behoorden behartigd te worden op de manier van vóór 1870, toen men in Frankrijk van geen scheiding van kerk en staat wist. De vraag is: zal men Elsasz en Lotharingen uit een kerkelijk oogpunt blijven besturen als ware het concordaat met den paus nog van kracht? Is er wellicht uitzicht dat er in Frankrijk opnieuw een band zal gelegd worden tusschen Kerk en Staat? De oorlog die gevoerd werd heeft uitgewerkt dat de leus »het clericalisme is de vijand", niet meer werd aangeheven, al zal zij in het hart van menigeen wel zijn blijven leven. Zij die de kerk van Rome getrouw bleven, ook de geestelijken die bij duizenden in het leger werden ingelijfd, hebben zich in Frankrijk's worsteling als te goede Franschen geopenbaard, dan dat men hen als de voornaamste vijanden van de republiek kon blijven beschouwen. Wij beluisterden althans menige uiting in dien geest.

Voor Frankrijk zou het echter, volgens ons, geen weldaad zijn, indien de staat de Roomsche geestelijken en Geref. predikanten weer ging bezoldigen. Wel behooren de Kerken de haar ontroofde goederen terug te krijgen, evenals de bevoegdheid om erfenissen te aanvaarden.

Rusland. De ervaring van een predikant bij de Bolsjewiki. (IV.)

Mijne vrouw zond mij haar Bijbel en een langen, langen brief, door welken ik van haar krankheid en haar wedervaren vernam. Weder was er reden tot dankbaarheid: zij had van ons huis meer dan eenmaal bericht ontvangen: het ging met ons zoontje Gottfriedel goed; in onze woning huisden en plunderden de rooden, onze eigene dienstmaagden commandeerden en gedroegen zich als heerscheressen van het huis; mijne schoonmoeder moest zich tot hare kamer bepalen. Ik dankte God er voor, dat mijne vrouw nu goed verpleegd werd; bloedverwanten mochten haar verzorgen; zij was niet te huis in den chaos, die zooveel gevaar met zich bracht.

Weder vielen er twee offers. Op een avond haalden soldaten den houtvester B. en een Let — zij keerden nooit weder. De oude ouders van den houtvester, die ook gevangen zaten verloren hun laatste, achtste kind. Vier zonen had de griep te voren weggerukt! Diep verslagen zocht ik naar een troostwoord voor de oude moeder; ik schreef voor haar de liefelijkste teksten uit Gods Woord op. Zij dankte mij onder tranen en sprak: »Ik heb goede hoop, dat zij mijn Emil naar het paradijs hebben geholpen. Hij moet in een afscheidsbrief aan vrouw en kind, dien hij in het voorgevoel van hetgeen hen wachtte, geschreven had, uitgesproken hebben, dat hij bereid was om te sterven.«

Den anderen dag moesten gevangenen hem en zijn lotgenoot begraven; de lijken waren ontkleed; in het graf bleef nog ruimte over voor vijf tot zeven personen. Wonderlijk zijn de wegen Gods, sommigen vallen, anderen blijven gespaard. De predikant Heinrichsen aangeklaagd wegens het verraden van het arbeidende volk in 1905, kwam levend van het gerecht terug; wij hadden alle hoop, dat hij gespaard zou blijven, opgegeven. Er waren geen getuigen tegen hem verschenen, daarom was de behandeling van de zaak uitgesteld. Maar ik werd in het geheel niet voor deze rechtbank geroepen; de rechters, die het voorloopig onderzoek moesten instellen, kwamen onmiddellijk, na het verhoor van mijne vrouw in het ziekenhuis, tot mij en zeiden, dat mijn zaak nog nauwkeuriger moest onderzocht worden. Ik meen, dat de houding mijner vrouw op de rechters, die het voorloopig onderzoek instelden, zulk een indruk gemaakt had, dat zij besloten ons te sparen. »Ik bid voor u«, had zij aan het slot van een lang onderhoud uitgesproken. »Dat is alles blik«, antwoordde een hunner. Maar een ander zeide diep ernstig: »Wij kunnen daarvoor slechts danken, wanneer u het werkelijk doet."

Zoo waren wij predikanten tot op dien dag in het leven gespaard, terwijl toch vijf offers vielen. Vóór hun dood zijn zij nog op dierlijke wijze gekweld en gemarteld, de later opgegraven lijken leverden daarvoor het bewijs.

Kort daarna werden onze verwanten uit de stad met vier adellijke dames gevangen genomen, ten deele werden zij op de straat gearresteerd. Mijn tante werd bij een huiszoeking, die 16 uur duurde, van al haar linnengoed en bont en levensmiddelen beroofd; men had haar aangeklaagd, dat zij ons levensmiddelen in de gevangenis gezonden had. Nu moesten allen om Christus wille lijden, en zij leden gaarne, met stille waardigheid. Opmerkelijk is het, dat ik nooit van een gevangene een klacht gehoord heb. In mijne herinnering is de tijd, dien wij doorleefd hebben, eene schoone, stille, vredevolle geweest, trots alle verschrikking en niettegenstaande de vreeselijkste dingen, die wij doorleefden. Wij waren allen een in de bede: »de wil des Heeren geschiede.« Elken avond zongen de dames een koraal en »Harre meine Seele«, lazen stukjes uit Conrads »Kraft und Trost«. Wij leefden geheel in hoogere sferen, en God bracht ons genadig op onze hoogten; ieder afzonderlijk, maar ook allen te samen.

Zoo konden wij dan ook doorstaan wat nu volgde: een vreeselijke tweemaal 24 uren zweven tusschen leven en dood, redding en ondergang.

De Duitschers kwamen! De rooden ruimden het veld. Onze bestiale chef was tot ons geluk de eerste, die op den loop ging. Op 13 Maart des avonds zonderde de cipier alle Duitsche dames, 15 in getal, af met de twee predikanten Wij werden afzonderlijk opgesloten. Weder liepen wij gevaar om met handgranaten gedood te worden, wanneer de Duitsche bevrijders in aantocht waren. Dien nacht sliepen wij niet. Des morgens te vier ure werden wij allen geboden uit de gevangenis te gaan; de dames, de predikanten, de houtvester K. en vier Joden. Zeventig gevangenen liet men aan hun lot over, evenals de zieken in het ziekenhuis, en een Duitsch soldaat, die in den Windaustrijd gevangen genomen was. Wij candidaten voor den dood, 22 in getal, werden op wagens gepakt en begonnen onzen doodenrit. Nauwelijks had onze stoet de stad verlaten of een vluchtende soldatentroep omsingelde ons. «Aanstonds doodschieten, niet verder brengen», klonk het van alle zijden. Maar toch reden wij verder. Aan den rand van den weg was de plaats, waar de door de rechtbank ter dood veroordeelden werden terecht gesteld. Ook daar gingen wij voorbij. Nu werd het ons duidelijk: het ging naar Riga! De dames zonder pelsen, de Joden half naakt, beroofd van kleederen. In mijn hart riep ik: «God! kunt gij dit toelaten! Onderweg bevrieren?» Maar God kan wonderen doen. Want niemand bevroor, al vroor het hard. Oude, ziekelijke dames hielden het uit, hielden het vol op ladderwagens; dwars over de ladders was slechts één plank gelegd om er op te zitten. Zoo moesten wij twaalf uur rijden Niets kregen wij te eten. Toen op een landgoed halt gehouden werd, kwamen wij in een koude waschkeuken, waar men vuur aanmaakte. Goede vrouwen hadden medelijden met de gevangenen en brachten heimelijk brood en eieren. Zij troostten ons met de mededeeling, dat wij niet ver meer gebracht zouden worden, de witten waren in de nabijheid. Doch dit was voor ons juist het grootste gevaar. De rechtbank zou zitting houden en wij doodgeschoten worden. Maar dit gebeurde weer niet. Het ging verder naar Tuckum. Des avonds werden wij aldaar in de gevangenis gesloten! Wij kregen noch eten noch drinken. Na een onrustigen nacht klonk het des morgens vroeg: „Uit de gevangenis, in rij en gelid, voorwaarts marsch!" Uit de stad gingen te voet 130 gevangenen, voornamelijk Duitsche Tuckumers, vrouwen, meisjes, kinderen, ieder sleepte zijne zaken mede, hetzij ten doode, hetzij verder. Vrouwen en kranken kunnen toch niet te voet naar Riga? Voorwaarts, altijd maar voorwaarts, die niet verder kan, wordt aanstonds doodgeschoten.

Palestina. De paus over de toekomst van Palestina.

Paus Benedictus XV heeft zich in het Consistorium te Rome over de toekomst van het Heilige Land aldus uitgesproken:

»En nu deze heilige plaatsen tot aller onuitsprekelijke vreugde aan de macht der Christenen teruggegeven zijn, kan het ons niet onverschillig zijn, welk lot de vredesconferentie voor Palestina heeft weggelegd. Want ongetwijfeld zou onze eigene en aller christensmart groot zijn, wanneer in Palestina de ongeloovigen een bevoorrechte positie zouden krijgen. Dit leedgevoel zou nog sterker zijn, wanneer die verheven plaatsen aan volken zouden toevertrouwd worden die geen christenen zijn. Wij weten bovendien, dat niet-katholieke vreemdelingen, die over middelen van allerlei aard beschikken, en de ellende en het leed, dat de oorlog over deze streken gebracht heeft, gebruiken om voor hunne leer propaganda te maken."

Kennelijk is dus Benedictus XV zeer verheugd dat Jerusalem in christelijke handen gekomen is, maar te gelijk ook bezorgd, dat de Engelschen aan de in Palestina wonende Syriërs en Arabieren een bevoorrechte positie zullen geven, gelijk zij het in Indie en elders ten opzichte van de Mahomedaansche bevolking doen. De paus schijnt het niet onmogelijk toe, dat Jerusalem óf aan de Joden óf aan de Arabieren